

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

16

ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਭਾਗ - 6

‘ਖੜੀ’

ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਤੇ ਯਕੀਨੀ ਸਾਧਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ —

ਅੰਚਲੁ ਗਹਿ ਕੈ ਸਾਧ ਕਾ ਤਰਣਾ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ । (ਪੰਨਾ-੨੧੮)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਨਿਹਚਉ ਹੈ ਤਰਣਾ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੨੧)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਅੰਚਲਿ ਲਾਵਹੁ ਬਿਖਮ ਨਦੀ ਜਾਇ ਤਰਣੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੦੨)

ਹਰ ਜਨ ਵਡ ਵਡ ਵਡ ਉੱਚ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਮਲ ਮਿਲਾਈਐ ॥

(५८-११७)

(ਪੰਨਾ-੮੭)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਵਾਉ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਜ਼ੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੁਗਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਉਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਜੀਵ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜੋਤ ਧਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤ, ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੀਵ ਦੇ ਓਤ-ਪੋਤ ਰਵ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਇੱਕ ਜੀਵ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਅੰਸ਼' ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ 'ਮਾਂ' ਆਪਣੀ 'ਅੰਸ਼' — ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ, ਵਧਣ-ਛੁੱਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਆਤਮਿਕ 'ਮਾਂ' ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਭੀ ਆਪਣੀ ਅੰਸ਼-ਰੂਪੀ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇੱਕੋ ਵਾਗੀ, ਆਪਣੇ 'ਹੁਕਮ' ਦੁਆਰਾ, ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਲਈ, ਮੁਕੰਮਲ, ਅਭੁੱਲ, ਅਟੱਲ, ਸਦੀਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ 'ਚਾਲ' ਜਾਂ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਦੇ ਅਸੂਲ ਜਾਂ ਮਰਿਆਦਾ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖੇ ਗਏ, ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਖਤ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦੀਅਤ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਹਨ, ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਸੂਲ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਜ਼ਰੋ ਜ਼ਰੋ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 'ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ' ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਹਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੧)

ਊਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਹਰ ਇੱਕ ਬੀਜ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਨਾਲ ਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (inherent and inlaid), ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ, ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ, ਵਧਣ-ਫੌਲਣ ਤੇ 'ਲੈ' ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਅੰਸ਼', ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਡੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁੱਢਲਾ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਨੋਰਥ (fundamental & essential purpose of life) 'ਇਲਾਹੀ ਮਾ' ਦੀ ਗੋਦ ਦਾ 'ਨਿੱਘਾ-ਪਿਆਰ' ਮਾਣਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ, ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ 'ਮਾਂ-ਪਿਆਰ' ਦੀ ਚਿਣਗ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਜੀਵ, ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸੌਮੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ 'ਮਿਕਨਾਤੀਸ' (magnetic love) ਵੱਲ, ਆਪੂਰ੍ਵ ਹੀ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਖਿੱਚੀਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਛੋਗੀ (Divine gravity of love) ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ —

ਬੱਝੀ ਹੋਈ ਹੈ
ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ
ਉਪਜ ਰਹੀ ਹੈ
ਪਾਲਣ-ਪੋਸਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਪੜ੍ਹੋਲਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ
ਜੀਵਨ ਦੀ 'ਸਾਰ' ਰੂਪ ਹੈ
ਜੀਵਨ ਦੀ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਹੈ
'ਲੈ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ ॥

(ਜਾਪੁ ਪਾ: ੧੦)

ਜੇਤਾ ਕੀਤਾ ਤੇਤਾ ਨਾਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੪)

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥....

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲ ਆਕਾਰ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੮੪)

ਹੁਕਮੇ ਧਾਰਿ ਅਪਰ ਰਹਾਵੈ ॥

ਹੁਕਮੇ ਉਪਜੈ ਹੁਕਮਿ ਸਮਾਵੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਡੋਗੀ (Divine thread of Love) ਹਰ ਇੱਕ ਜੀਵ ਦੇ 'ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ' ਨਾਲ ਹੀ —

ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਹੈ
ਓਤ-ਪੋਤ ਹੈ

ਭਰਪੂਰ ਹੈ
 'ਜੀਵਨ-ਰੌਂ' ਹੈ
 'ਜੀਵਨ-ਰਵਾਨਗੀ' ਹੈ
 ਦੁਵੱਲੀ ਹੈ
 ਸਦੀਵੀ ਹੈ
 ਅਟੱਲ ਹੈ
 ਅਭੁੱਲ ਹੈ
 ਅਮਿੱਟ ਹੈ
 ਅਣੁੱਟ ਹੈ
 ਅਕਹਿ ਹੈ
 ਅਲਿਖ ਹੈ
 ਅਦਿਖ ਹੈ
 ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਧਰਮ ਹੈ।

ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਜੀਅਨ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ॥
 ਜੋ ਜੋ ਰਚਿਓ ਸੁ ਤਿਸਹਿ ਧਿਆਤਿ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੨)

ਮੂ ਲਾਲਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਨੀ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਤੋਰੀ ਨ ਢੂਟੈ ਛੋਰੀ ਨ ਛੂਟੈ ਐਸੀ ਮਾਧੇ ਖਿੱਚ ਤਨੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੨੨)

ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ ਧਾਰੀ ਸਭ ਧਰਨਾ ॥....
 ਹਰਿ ਸਿਮਰਨਿ ਕੀਓ ਸਗਲ ਅਕਾਰਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੩)

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਸੇ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ' ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਖਿੱਚ ਨੂੰ 'ਧਰਮ', 'ਮਜ਼ਹਬ' ਜਾਂ
 'ਪ੍ਰਮਾਰਥ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੋ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ' ਜੀਵ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ-
 ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਵੱਲ ਅਣਜਾਣੇ (unconsciously) ਹੀ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹੀ ਇਲਾਹੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ', ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ
 ਪੁਰਖ ਵੱਲ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਅਗਵਾਈ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ, ਅਭੁੱਲ ਤੇ ਅਟੱਲ ਸਾਧਨ ਜਾਂ 'ਧਰਮ' ਹੈ।

ਇਹੋ ਇਲਾਹੀ 'ਪ੍ਰੇਮ' ਦੀ ਖਿੱਚ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਤਮਿਕ 'ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ'
 ਹੈ।

ਚੁਗਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ 'ਨਾਲ ਲਿਖੇ' 'ਇਲਾਹੀ ਧਰਮ' ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ (evolution) ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਲਈ, ਪੁਰ-ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਵਗ ਰਹੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਖਿੱਚ' ਜਾਂ 'ਜੀਵਨ-ਰੌੰ' ਨਾਲ —

ਸੁਰ ਹੋਣਾ
ਜੁੜਨਾ
ਜੀਣਾ
ਬੀਣਾ
'ਛੈ' ਹੋਣਾ

ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ —

ਧਰਮ
ਮਜ਼ਹਬ
ਪ੍ਰਮਾਰਥ
ਪਾਠ
ਦੀਨ
ਈਮਾਨ
ਪੂਜਾ
ਭਜਨ
ਭਗਤੀ
ਮਰਯਾਦਾ
ਰਵਾਇਤਾਂ
ਨਿਤਨੇਮ
ਕਰਮ-ਕਾਂਡ
ਕਲਿਆਣ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ —

ਬਾਹਰਲੇ
ਮਨ-ਘੜੇ
ਸਿੱਖੇ-ਸਿਖਾਏ
ਸਮਝੇ-ਸਮਝਾਏ
ਓਪਰੇ

ਅੱਡਰੇ
 ਬਦਲਵੇਂ
 ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੇ
 'ਵੇਸ਼ਾਂ' ਵਾਲੇ

'ਧਰਮ' ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਵਾਲੇ,
 'ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ' ਦੀ ਭੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ' ਦੀ ਖਿੱਚ 'ਦੁਵੱਲੀ' (two
 way traffic of love) ਹੈ।

ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆਪਣੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ' ਨਾਲ 'ਜੀਵਾਂ' ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ
 ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ' ਦੀ ਖਿੱਚ ਖਾ ਕੇ, ਮੌਜਵੇਂ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ
 (in response) ਜੀਵ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲ ਖਿਚੀਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਜੀਵ' ਲਈ
 ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਖਿੱਚ' ਹੀ ਇਲਾਹੀ 'ਧਰਮੁ' ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਇਲਾਹੀ-ਧਰਮੁ,
 ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧੁਰੋਂ ਲਿਖਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ 'ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਇਲਾਹੀ ਧਰਮੁ'
 ਲਈ, ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ, ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ, ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ
 ਸੂਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਬੋਲੀਆਂ ਤੇ ਸੋਚ-ਸ਼ਕਤੀਆਂ
 ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਜੂਨਾਂ, ਨਾ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਈਸਾਈ, ਨਾ ਮੁਸਾਈ ਹਨ, ਨਿਰੋਲ ਆਪੋ-
 ਆਪਣੇ ਕੁਦਰਤੀ 'ਚਿਨ੍ਹਾਂ' ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੇ ਸੀਮਤ-ਬੁੱਧੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ
 ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਹਿਜੇ ਹੀ 'ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ',
 ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ 'ਕਰਤੇ' ਵੱਲ ਰੁੜੀ
 ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਛੁੱਲ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਲਈਏ :—

'ਛੁੱਲ' ਦੇ ਬੀਜ ਅੰਦਰੋਂ — ਧੁਰੋਂ ਹੀ 'ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮੁ' ਅਨੁਸਾਰ-ਬੂਟਾ ਉੱਗਦਾ
 ਹੈ, ਉਸ ਬੂਟੇ ਦੇ —

ਤਣੇ,
 ਟਾਹਣੀਆਂ,
 ਪੱਤਿਆਂ,
 ਕੰਡਿਆਂ,
 ਫਲ੍ਹ,
 ਛੁੱਲ,

ਤੇ ਉਸ ਦੀ -

ਸ਼ਕਲ,
 ਬਣਾਵਟ,
 ਪੰਖੜੀਆਂ,
 ਰੰਗ,
 ਮਹਿਕ,
 ਮਿਠਾਸ,
 ਉਮਰ, ਆਦਿ

ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਕੁਦਰਤੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ, ‘ਹੁਕਮੁ’ ਬੀਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ, ਗੁਪਤ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ, 'ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ' ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ 'ਕਰਤੇ' ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਿੱਚ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਅਟੁੱਟ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਸਿਮਰਨ' 'ਜੀਵਨ ਰੂਪ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰੈ ਧਰਤੀ ਅਰੁ ਆਕਾਸਾ ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਗੁਣਤਾਸਾ ॥...

ਸਿਮਰਹਿ ਪਸੁ ਪੰਖੀ ਸਭਿ ਭੂਤਾ ॥

ਸਿਮਰਹਿ ਬਨ ਪਰਬਤ ਅਉਧਤਾ ॥...

ਸਿਮਰਹਿ ਥੂਲ ਸੂਖਮ ਸਭਿ ਜੰਤਾ ॥...

ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿਮਰਹਿ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰੇ ਸਗਲ ਭਵਨ ਕਾ ਪ੍ਰਭ ਧਨਾ ॥...

ਸਿਮਰਹਿ ਜਾਤਿ ਜੋਤਿ ਸਭ ਵਰਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੭-੮)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਜੀਵ ਜਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ-ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ —

- (1) ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ (Own image)
 - (2) ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ (profound intelligence)
 - (3) ਨਿਰਨੇ ਸ਼ਕਤੀ (discriminating power)
 - (4) ਵਿਕਸਤ ਹਉਮੈ (developed ego)

ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ –

ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੇ 'ਇਲਾਹੀ ਧਰਮ' ਦਾ 'ਪ੍ਰਚਾਰ' ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-
ਆਤਮੇ ਹੀ —

- ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ (spontaneously)
ਅਣਜਾਣੇ (unconsciously)
ਸਦੀਵੀ (eternal)
ਸੰਪੂਰਨ (perfect)
ਅਭੁਲੱਲ (Faultless)
ਇਕਸਾਰ (changeless)

ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੁਗਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਤਾਂ, ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ' ਦਾ ਅਬੋਲ ਤੇ ਅਣਜਾਣੇ
ਹੀ ਲਾਹਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ ਆਪਣੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸਿਆਣਪ
ਵਿੱਚ 'ਏਹੜ-ਤੇਹੜ' 'ਸੰਸੇ' ਦੁਆਰਾ ਹਉਮੈਂ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਕਾਲ-ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਕੈਦ
ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ
'ਜੀਵਨ-ਰੌਂ ਤੋਂ ਬੇ-ਸੁਰਾ (Out of tune) ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦੇ
ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਇਸ 'ਆਪ-ਹੁਦਰੇ ਪੁਣ' ਤੇ ਬੇ-ਮੁਖਤਾਈ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਤਰਸ
ਕਰਕੇ, ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਘੀ ਗੋਦ ਵੱਲ ਮੌਜ਼ਨ ਲਈ ਅਤੇ
ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦੇਣ ਲਈ, ਧੁਰੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ
ਪਠਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਧਰਮ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ
ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਰਚੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ,
ਆਤਮਿਕ-ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ, ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖ, ਸਾਧ, ਸੰਤ ਭੀ ਸਾਨੂੰ
ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ, ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਦਿਮਾਗੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ, ਸਿਰਫ਼ ਆਪ-
ਹੁਦਰੇ, ਬੇ-ਸੁਰੇ, ਮਨਮੁਖ ਇਨਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ
ਹਉਮੈਂ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੇ ਕਰਤਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ
ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਮਾ ਸਕੀਏ।

ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥...

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧)

ਰੱਬ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ (freedom of thought) ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਸੀਂ ਕੁਸ਼ਗਤ ਵਿੱਚ ਪੈ ਕੇ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਬੇ-ਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ਨੂੰ 'ਭੁੱਲ' ਗਏ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਮੁੜ 'ਰੱਬ' ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ 'ਮਿਲ੍ਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮ' ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਆਵਾਰਾ, ਆਜ਼ਾਦ, ਬੇ-ਲਗਾਮੇਂ ਮਨ ਨੂੰ —

ਸਮਝਾਉਣ

ੴ ਬਲ

ਪੇਰਨ

ਉਕਸਾਉਣ

ੴ ਸਾਹਮਣੇ

ਬਦਲਣ

ਲਈ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗਰਮਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ —

ਮਨ ਅਸਮੜ੍ਹ ਸਾਧਸੰਗਿ ਪਤੀਆਨਾ ॥

ਡੋਲਨ ਤੇ ਚੁਕਾ ਠਹਰਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੮੦)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਆਸਰੈ ਪਭ ਸਿਉ ਰੰਗ ਲਾਏ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੬)

ਮਿਲਿ ਸੰਗਤਿ ਸਰਧਾ ਉਪਜੈ ਗਰ ਸਬਦੀ ਹਰਿ ਰਸ ਚਾਖ ॥

(ਪੰਨਾ-੮੯੭)

ਸੇਈ ਪਿਆਰੇ ਮੇਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲਿਆਂ ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਚਿਤ ਆਵੈ ॥

(ਅਰਦਾਸ)

ਆਵਹ ਸੰਤ ਮਿਲਹ ਮੇਰੇ ਭਾਈ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਛਖਾਨ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੩੪)

ਕੋਟਿ ਕਰਮ ਕਰਿ ਦੇਹ ਨੁ ਸੋਧਾ ॥

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਮਨ ਪਰਬੋਧਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੯)

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਸਿਆਣਪ ਦੁਆਰਾ ਰੱਬ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ, ਜੇ ਕਦੇ ਸਾਡੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ — ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਕਿਣਕਾ ਮਾਤਰ, ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਇਲਾਹੀ ਚਾਉ, ਉਮਾਹ, ਗੀਝ, ਤਾਂਘ ਜਾਗੇ ਜਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਦਾ ‘ਝਲਕਾ’ ਵੱਜੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ ‘ਬਿਰਦ’ ਦੁਆਰਾ, ਬੇਅੰਤ ਮਿਹਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵਡਭਾਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਿਕ —

ਰੁਚੀ
 ਤਾਂਘ
 ਖਿੱਚ
 ਪ੍ਰੀਤ
 ਪਿਆਰ
 ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ
 ਸਬਦ
 ਨਾਮ

ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ —

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ
 ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ
 ਨਦਰ-ਕਰਮ ਹੈ
 ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਲਾ ਹੈ
 Grace ਹੈ।

ਆਪਣਾ ਲਾਇਆ ਪਿਰਮੁ ਨ ਲਗਈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਏਹੁ ਪਿਰਮੁ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੨੮)

ਆਪੇ ਸਾਜੇ ਆਪੇ ਰੰਗੇ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੨੨੨)

ਜਦ ਕਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ‘ਜੀਵ’ ਇਲਾਹੀ ‘ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਰੀ’ ਦਾ ਤੁਣਕਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਆਪਣੀ ‘ਇਲਾਹੀ-ਮਾਂ’ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ, ਤਾਂਘ, ਖਿੱਚ, ਪਿਆਰ ਉਪਜਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਲਾਹੀ ‘ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ’ ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਪਿਆਰ, ਰਸ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵ ਮਾਇਆ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਅੰਦਰ, ਮਾਇਕੀ ਦਲਦਲ (marsh) ਵਿੱਚ ਪਲਚ-ਪਲਚ ਕੇ, ਦੁਖੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਵਜੂਦ, ਦੁਖਦਾਈ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕਿਆਲ ਜਾਂ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਕੋਈ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਦੁੱਖ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਸੁਖ ਤੇ ਖੈਰ ਹੈ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਐਸੀ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਇਕੀ ਨਰਕ-ਰੂਪੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਤੇ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ‘ਲਾਲਸਾ’ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਇਕੀ ਪੰਜ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹਠੀਲੀ ਫੌਜ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਉਸ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਅੱਕ ਕੇ, ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਕੇ, ਵੈਰਾਗ

ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਜਦ ਜੀਵ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਾਸ “ਉਪਰਿ ਭੁਜਾ ਕਰਿ ਮੈ ਗੁਰ ਪਹਿ ਪੁਕਾਰਿਆ.....” ਦੀ ਜੋਦੜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਛੌਰਨ ਆਪਣੇ ਧਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ‘ਜੀਵ’ ਤੇ ਤੁੱਠ ਕੇ ‘ਬਾਹ ਪਕੜ ਪ੍ਰਭਿ ਕਾਓਇਆ ਕੀਨਾ ਅਪਨਾਇਆ’ ਦੀ ਕਲਾ ਵਰਤਾ ਕੇ, ਜੀਵ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਭੁੱਬੇ ਯਾ ਗੁਆਚੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਅਤਿਅੰਤ ਤੀਬਰ ਤਾਂਘ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਤੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇਲਾਹੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਿੱਛੜੇ ਹਾਂ, ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੀ ਅੰਸ਼-ਜੀਵ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਤਾਕ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਧਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਗਵਾਚੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਗਲ ਲਾ ਸਕੇ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ, ਜਦ ਕਦੇ ‘ਜੀਵ’ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਕੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਤਾਂਘ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਛੌਰਨ ਆਪਣੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਦੀ ਕਦਾਈਂ ਛਿਨ ਮਾਤ੍ਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਯਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੁਗਾਂ-ਜੁਗਾਂਤਰਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਗਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਤਮਿਕ ਤਾਂਘ, ਧਿਆਰ, ਖਿੱਚ, ਮਿਹਰ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹਾਂ।

ਏਸ ਇਲਾਹੀ ਤਾਂਘ-ਖਿੱਚ-ਪਿਆਰ ‘ਪ੍ਰੀਤ ਡੋਗੀ’ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਨਿਮਖ ਮਾਤਰ ਤਾਂਘ, ਖਿੱਚ, ਪਿਆਰ ਨਾਲੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅੰਸ਼-‘ਜੀਵ’ ਲਈ ‘ਮਾਂ-ਮਮਤਾ’ ਵਾਲੀ ਤਾਂਘ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਉਛਾਲ, ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਗੀ ਦੀ ਖਿੱਚ, ਕਰੋੜਾਂ ਗੁਣਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੀਬਰ ਤੇ ਤੀਖਣ ਹੈ। ਏਸੇ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ‘ਬਿਰਦ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ —

ਚਰਨ ਸਰਨ ਗੁਰ ਏਕ ਪੈਂਡਾ ਜਾਇ ਚਲ

ਸਤਿਗੁਰ ਕੋਟਿ ਪੈਂਡਾ ਆਗੇ ਹੋਏ ਲੇਤ ਹੈ ॥

ਏਕ ਬਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਸਿਮਰਨ ਮਾਤ੍ਰ

ਸਿਮਰਨ ਤਾਹਿ ਬਾਰੰਬਾਰ ਗੁਰੂ ਹੇਤ ਹੈ ॥

(ਕ. ਭਾ. ਗੁ: ੧੧੧)

ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਬਿਰਦ —

ਸਦ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਹੈ
ਸਦ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੈ
ਅਉਗੁਣ ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰੇ ਹੈ
ਇਲਾਹੀ ਖਿੱਚ ਹੈ
ਪ੍ਰੇਮ ਡੋਰੀ ਹੈ।
ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਲਾ ਹੈ
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਹੈ
ਹੁਕਮ ਹੈ
ਸਬਦੁ ਹੈ
ਨਾਮ ਹੈ।

ਇਹ ਬਿਰਦ —

1. ਪਹਿਲਾਂ ਚੁਗਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿੱਚ 'ਨਾਲ ਲਿਖੇ' ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਜੀਵ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਓਤਪੋਤ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।
2. ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ ਵਿੱਚ, ਜੀਵ ਦੀ 'ਭੁੱਲ' ਜਾਂ 'ਬੇਮੁਖਤਾ' ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ 'ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ'
3. ਗੁਰਬਾਣੀ, ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਅਤੇ 'ਸਾਧ-ਸੰਗਤ' ਦੁਆਰਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।
4. ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।
5. ਜਦ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲ ਰੁਚੀ, ਤਾਂਘ, ਸ਼ਗਰਦਾ, ਕਾਂਖੀ, ਭੁੱਖ, ਪਿਆਸ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ 'ਨਦਰ-ਕਰਮ' ਦੁਆਰਾ, ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ, ਇਲਾਹੀ ਰਸ, ਰੰਗ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਅਸਚਰਜ ਇਲਾਹੀ ਦਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ 'ਬਿਰਦ' ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਨਿਰਾ ਪੁਰਾ ਕਿਤਾਬੀ ਗਿਆਨ ਸਿਰਫ਼ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਦਾਮਨਿਕ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬਾ (personal experience of electric shock) ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਡੋਹਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ (contact with live electric wire)।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਧਰਮ' ਦਾ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਸਾਡੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਾਕਫ਼ੀਅਤ,

ਉਕਤੀਆਂ, ਸੁਗਤੀਆਂ (intricacies) ਤਾਂ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਗਿਆਨ —

ਉਚੇ ਸੁੱਚੇ ‘ਆਤਮਿਕ’ ਜੀਵਨ (Divine life)

‘ਬਰ-ਬਗਉਂਦੇ’ ਜੀਵਨ

ਲਰਜ਼ਰਾਉਂਦੇ ਜੀਵਨ

‘ਸਿਮਰਨ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

‘ਪਿਆਰ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

‘ਰਸ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

‘ਰੰਗ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

ਸਾਂਤੀ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

‘ਰੁਣ-ਝੁਣ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

‘ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

‘ਬਿਸਮਾਦੀ’ ਜੀਵਨ

‘ਅਨਹਦ ਧੂਨੀ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

ਇਲਾਹੀ ‘ਅਹਿਲਾਦ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

‘ਸਹਿਜ ਸਮਾਧ’ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ

ਦਾ ਅਨੁਭਵੀ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾ ਸਕਦਾ।

ਇਹ ਅਨੁਭਵੀ ਆਤਮਿਕ ਤਜਰਬਾ (Intuitional Divine experience) ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ, ਮਹਾਂ-ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ‘ਸਿਮਰਨ-ਜੀਵਨ’ ਦੀਆਂ ਆਤਮਿਕ ਤੇ ਦਾਮਨਿਕ ‘ਕਿਰਨ’ ਜਾਂ ‘ਮਹਿਕ’ (Divine magnetic vibrations and fragrance) ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਉੱਤਮ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਅਣਜਾਣੇ, ਅਛੋਪ ਤੇ ਅਭੋਲ ਹੀ —

‘ਲਾਗ’ ਨਾਲ (infection)

‘ਛੋਹ’ ਨਾਲ

‘ਚਿਣਗ’ ਨਾਲ (spark)

‘ਟੁੰਬ’ ਕੇ (excite)

‘ਜਗਾ’ ਕੇ (awaken)

‘ਪ੍ਰੇਮ-ਬਾਣ’ ਮਾਰ ਕੇ

ਬੱਤੀ-ਨਾਲ-ਬੱਤੀ ਜਗਾ ਕੇ

‘ਨਦਰ-ਕਰਮ’ ਕਰ ਕੇ

‘ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ’ ਦੁਆਰਾ

‘ਮਾਇਕੀ ਜੀਵਨ’ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ, ਨਵਾਂ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ ਬਸ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ –
ਦੀਪਕ ਤੇ ਦੀਪਕੁ ਪਰਗਾਸਿਆ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਜੋਤਿ ਦਿਖਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੦੨)

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੪੯)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ,
ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼, ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਦੁਆਰਾ —

ਅੱਟਲ

ਅਭੁੱਲ

ਸਦੀਵੀ

ਨਾ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ

ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ

ਗੁੱਝੇ

ਅਣਡਿੱਠੇ

ਅਣਸੁਣੇ

ਬੋਲੀ ਹੀਣ

ਚੁੱਪ-ਚੁੱਪੀਤੇ

ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ

‘ਸਾਧਨ’ ਵਰਤੇ ਹਨ।

ਨਾਉ ਨਾਨਕ ਬਖਸੀਸ ਮਨ ਮਾਹਿ ਪਰੋਵਣਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੨੩)

ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਪਾਈਐ ਕੂੜੀ ਕੂੜੀ ਠੀਸ ॥

(ਪੰਨਾ-੨)

ਇਸ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਿਮਾਰੀ —

ਗੂੜ੍ਹੇ-ਗਿਆਨ

ਧੜੇ-ਧਿਆਨ

ਫਿਲੌਸਫੀ

ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ

ਕਰਮ-ਕਾਂਡ

ਹਠ ਧਰਮ

ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ‘ਇਲਾਹੀ ਦਾਤ’ —

‘ਮੋਲ ਨ ਮੁਲੀਐ’

‘ਤੋਲ ਨ ਤੁਲੀਐ’

‘ਜੋਰ ਨ ਸੰਗਣ’

‘ਦੇਨ ਨ ਜੋਰ’ ਹੈ

ਜੋਰ ਨ ਸੁਰਤੀ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ਹੈ।

ਏਹੁ ਪਿਰਮੁ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੨੮)

ਕਿਸੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਨੇ ‘ਸਿਮਰਨ ਜੀਵਨ’ ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ — “ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਫ਼ਕੀਰੀ ਢਾਈ ਅਖਰੀ ਫ਼ਕੀਰੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਫ਼ਕੀਰੀ-ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵੀ ਢਾਈ ਅਖਰੀਆਂ ਹਨ, ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਦੋ ਅੱਖਰ ਤੇ ਅੱਧਾ ਅੱਖਰ ‘ਅਲਪਿਤ’ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ। ਤੇ ਲੋੜਾਂ ਤੈ: ਕੁੱਲੀ, ਜੁੱਲੀ, ਗੁੱਲੀ, ਇਕ ਘਰ, ਇਕ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਬਸਤਰ, ਤੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਰੋਟੀ! ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੈ ਸਮਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਨਾ ਰੰਗ, ਫ਼ਕੀਰਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਤੇ ਸੁਰਤ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ। ਹਾਂ ਜੀ, ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਹੀ ਖਮੀਰ (ਜਾਗ) ਦੇ ਅਸੂਲ ਪਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ‘ਸਿਮਰਨ ਜੀਵਨ’, ‘ਇਲਾਹੀ-ਜੀਵਨ’ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਸਿਮਰਨ ਜੋ ਜੀਵਨ ਬਲਨਾ ਸਰਧ ਜੈਸੇ ਅਰਜਾਰੀ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੧੨)

ਮੈਂ ਮੰਤਰ ਰਟਨ ਕਰਦੇ ਕਈ ਲੋਕ, ਨਿਰੇ ਘਾਹ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸੜਦੇ ਤੱਕੇ, ਤਾਂ ਤੇ ਛੋਕਾ ਤੇ ਜੋਤੋਂ ਟੁੱਟਵਾਂ ਰਟਨ, ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕੇਵਲ ਰੀਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਿਮਰਨ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਾ ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਸਿਮਰਨ ਜੋ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ‘ਰੂਪ’ ਵਿੱਚ ਜੀਵਦਾ ਹੈ। ਤੇ ਹਾਂ ਜੀ! ਇਹ ਜੀਵਨ ਖਮੀਰ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਪਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ‘ਟੋਟਾ’ ਜੇ ਲੱਭੇ ਉਸ ਦਾ ਖਮੀਰ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦਮ-ਬਦਮ ‘ਨਾਮ’ ਜਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ‘ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ’ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੁਣਿ ਸਿਖਿਐ ਸਾਦ ਨ ਆਇਓ ਜਿਚਰੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦਿ ਨਾ ਲਾਗੈ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੯੦)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਰਗੁ ਧੰਨ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸੰਗੁ ਚਲਾਇਆ ।

(ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. ੬/੧੯)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਪਿਆਰਾ ।

(ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. ੨੯/੨੦)

ਅੱਠੇ ਪਹਿਲੀ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ, ਉਹ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਚਾਹ ਐਮਰਸਨ (Emerson) ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਮਰਸਨ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਨੂੰ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਸਿਮਰਨ ਬਿਨਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਬੱਤੀ ਬਿਨਾਂ ਸਿਮਰਨ ਨਹੀਂ ਬਲ ਸਕਦੀ। ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਉਤਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦਮ-ਬਦਮ ਪਰੋਏ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਂ ਜੀ! ਇਸ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਰਹਿਣਾ, ਇਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅਟੱਲ ਤੇ ਰੱਬੀ 'ਬਿਰਦ' ਦੇ ਨੇਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੈ।

ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਗਾ ਹੋਵੇਂਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਮਹਿਮਾ, ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਈ। ਰੂਹ ਧੰਨ ਗੁਰੂ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਂਵਦੀ, ਮਿੱਟੀ, ਹੱਡੀਂ, ਮਾਸ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਬਿੰਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ।

ਹਾਂ ਜੀ! ਸਿੱਖ ਛਕੀਰ ਬਿਹੰਗਮੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਜਦ ਥੰਡ ਨਿਕਲ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉੱਡਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ 'ਕਵੀ' ਹੋਂਦਾਂ ਦੇ ਪਰ ਸੜਨ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ ਜੀ 'ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਜੀਵਨ' 'ਖਮੀਰ ਦਾ ਜੀਵਨ' ਹੈ। ਇਹ 'ਖਮੀਰ' 'ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮਿਲਦਾ' ਹੈ। ਤਦੋਂ "ਆਏ ਮਿਲੁ ਗੁਰਸਿਖ ਆਏ ਮਿਲੁ" ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸਿਖਾਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਸਿਖਾਂ, ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਖਮੀਰ ਦਿਤੇ, 'ਸਿੱਖੀ' ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ ਇਸ 'ਗੁੱਝੇ ਖਮੀਰ' ਦੀ ਰਾਸ ਦੇਣੀ ਹੈ ਤੇ ਹਾਂ ਜੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲੋੜ, ਸਿਮਰਨ ਦੇ 'ਖਮੀਰ' ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ।

ਕਲੀ ਕਾਲ ਪਰਗਾਸ ਕਰਿ ਗੁਰ ਚੇਲਾ ਚੇਲਾ ਗੁਰ ਸੰਦਾ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹੁ ਚਲੰਦਾ ॥

(ਵਾ: ਭਾ: ਗ: ੪੦/੧੧)

ਪਿਆਨ ਸਿੱਖ ਛਕੀਰਾਂ ਦਾ ਸੌਖਾ ਹੈ। “ਬੈ ਖਰੀਦੁ ਕਿਆ ਕਰੋ ਚਤੁਰਾਈ ਇਹੁ ਜੀਉ
ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਥਾਰੇ ॥” ਹਾਂ ਜੀ! ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ, ‘ਪ੍ਰੀਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ’ ਵਿੱਚ ‘ਨਸ਼ਟ’
ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਹੱਡ, ਮਾਸ, ਚਮੜੀ, ਲਹੂ, ਮਿੱਝ, ਮਨ, ਬੁੱਧ, ਹੰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ,
ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ, ਮੌਜੂ ਮੌਜੂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਰੰਗਣ
ਚਾਹਨੀ, ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ‘ਧਿਆਨ’ ਹੈ। ‘ਜੀਉ-ਦੇ’ ਮੇਂਏ ਹੋਏ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਸਿੱਖ’ ਹੈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਬੈ-ਖਰੀਦ ਬਣਨ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਸਿੱਖ’ ਹੈ। ਭਾਈ ‘ਮੰਝ ਜੀ’ ਦੀ ਸਾਖੀ ਯਾਦ
ਕਰੋ। ਸਿੱਖੀ ਧਿਆਨ ‘ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਹੋ ਰਹਿਣ’ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਤੇ ਅਖੰਡਕਾਰ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾ ਵਿਛੜਨਾ ਹੀ ‘ਧਿਆਨ’ ਹੈ। ਤੇ ਤੀਸਰਾ ਇਹ, ਕਿ ਜਿਹੜਾ

ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਰੱਸੇ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ ਜਾਣੋਂ। “ਨ ਕਿਸੀ ਕਾ ਮੀਤੁ ਨ ਕਿਸੀ ਕਾ ਭਾਈ” ਜਿਹਾ ਕੋਰਾ ਬਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਲਾਉਣੀ, ਤੇ ਨਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਰੱਸੀਆਂ ਕੱਸਣੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਂ ਜੀ, ਸਿੱਖੀ ਛਕੀਰੀ ਬੜੀ ਨਾਜ਼ਕ ‘ਅਵਸਤੂ’ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ‘ਛੋਹ’ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੇਲੀ ਹੋ ਜਾਂਵਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਛਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਂਗ (ਹੁਉਂ ਧਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ) ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਬੁਝਾਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਸਭ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰੱਬ ਖੜੋਤਾ ਤੱਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਲਿਪਤ ਹੋ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਤੰਗ ਜਿਹਾ ਰਾਹ ਹੈ, ਪਰ ਜੋਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਦੇ ਅਬਿਚਲ-ਨਗਰ ਨੂੰ ਇਹੋ ਰਾਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ‘ਅਲਿਪਤ ਵਰਤੀ’ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨੇ ਹਾਰ ਹਨ। ਹਾਂ ਜੀ, ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹੋਏ। ਪਰ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੀ, ਜਗਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬਹਾਰ ਨਹੀਂ। ਜਗਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ‘ਜਣਾ ਬਣਾ ਮੁਦੱਈ ਤੁੰਮੇ ਵਜੀਰ’ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਅਸਲੀ ਭਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗੁਫਾ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਸੂਲੀਆਂ ਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ, ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਸ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਭਲਾ ਕਰਨ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਨੇ ਉਡਾਏ। ਹੁਣ ਇਹ “ਅੰਨ੍ਹੇ ਕੁੱਤੇ ਹਰਨਾਂ ਮਗਰ” ਪਰਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਉੱਠ ਭੱਜੇ ਹਨ, ਜਿਉਂ ਬੁੱਕਾਂ ਨਾਲ ਵੜੇ ਪੱਕ ਜਾਣਗੇ! ਲੋਕੀਂ, ਸੌਸਾਇਟੀ (ਭਾਈਚਾਰਾ) ਬਣਾਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਿੰਟ-ਮਿੰਟ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੋਂ ਸੁਨੇਹੇ ਆਂਵਦੇ ਹਨ, ਘੰਟੀ ਘੜਿਆਲ ਵੱਜਦੇ ਹਨ, ਕਈ ਛਰਿਸ਼ਤੇ, ਦੇਵਤੇ ਛਾਇਆ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫੇਰ ਅਨੇਕ ਜਨਮਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ‘ਕੁਹ’ ਤਿਆਰ ਹੋਂਵਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸੱਚ ਦੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਥੀਂ ਸਦਾ ਅਲਿਪਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਯਥਾ :—

ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ ॥

ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ ॥ ੧ ॥

ਬਾਹਰਿ ਸੂਤੁ ਸਗਲ ਸਿਉ ਮਉਲਾ ॥

ਅਲਿਪਤੁ ਰਹਉ ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਉਲਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਮੁਖ ਕੀ ਬਾਤ ਸਗਲ ਸਿਉ ਕਰਤਾ ॥

ਜੀਅ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਧਰਤਾ ॥ ੨ ॥

ਦੀਸਿ ਆਵਤ ਹੈ ਬਹੁਤੁ ਭੀਹਾਲਾ ॥

ਸਗਲ ਚਰਨ ਕੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਲਾ ॥੩॥

ਨਾਨਕ ਜਨਿ ਗੁਰ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ ॥

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥੪॥

(ਪੰਨਾ-੩੮੪)

ਜਿਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਉੱਪਰਲੇ ਢਾਈ ਹਰਫ਼ ਪੜ੍ਹ ਲਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਹੇਠ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜੇ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅੰਗ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਿਮਾਰੀ ਜਿਹੀ ਚਿਮਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੈ ਤਨਿ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰਿ ਜਾਇ ॥ ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਲਲਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੬੬੧)

ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ, ਸਤਿਸੰਗ ਨਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ, ਝੱਟ ਛੇਰ ਆਪਣੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਜਾ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰਤ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਮੁਕੱਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਥੀਂ, ਜਿਹੜਾ ਬੜਾ ਹੀ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਹਿਠਾਹਾਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾ ਦੀ ਕਿਆਮਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਕੁਸੀਆਂ ਦੇ ਘੜੀ ਘੜੀ ਦੇ ਘੜਿਆਲ ਹਨ; ਇੜਕਾਂ ਦਿੰਦੇ ਛੁੱਲ ਵਰਸਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਕੀਰ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਵਰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਬੇਨਿਆਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਨਾਮ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਟੋਟ ਨਹੀਂ। ਫਕੀਰ ਨਾਲ 'ਛੋਹ' ਵੀ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਉ ਚੰਦਨ ਨੂੰ ਛੋਹੋ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲੀ 'ਸਿੱਖੀ ਜਿੰਦਗੀ', 'ਅਬਿਚਲੀ ਜੋਤਿ' ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਹਰ ਕਰਨ, ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧੰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਫਸੀਏ, ਹਾਂ ਜੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਡੇ ਚਰਨ ਧੋਵੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅਬਿਚਲੀ ਜੋਤ ਦੀਆਂ 'ਮਸਾਲਾਂ' ਹੋ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਉਪਰ ਚਾਨਣ ਕਰੀਏ।

ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਅੌਖੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਹੈ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਲੋਕ ਤੜ੍ਹਫ਼ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਲੱਭਦੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੁਰਖ ਬਾਲਕਾਂ ਵੱਗ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਛੋਡ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਵੱਲ ਪਿੱਠ ਕਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਢਲਦਿਆਂ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਵੱਲ ਦੱੜਨਾ ਇਕ ਬੜੀ ਦਾਨਾਈ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।

ਚਲਦਾ

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਇਆ) ਜਥੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੋਂ ਹੈ। ਚਾਹੀਦਾ ਸੰਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

Website : www.brahmbungadodra.org
E-mail : info@brahmbungadodra.org

**ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ**

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 099149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕੰਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55096